

Економічне виховання має починатися ще в ранньому дитинстві. Цьому сприяє ставлення батьків до грошей, планування, економії. Дитині також треба знати матеріальне становище власної родини.

Естетичні почуття також мають виникати завдяки родинному вихованню. Батьки мають прищепити дитині розуміння прекрасного у всьому що її оточує та надихати на створення цього прекрасного, розвивати художній смак. Засобами може бути література, музика, живопис, театр, архітектура тощо.

Трудове виховання полягає в тому, що батьки мають організувати спільну з дітьми трудову діяльність, яка була б їм посилення. На цьому пункті сильно фокусував свою увагу Василь Олександрович Сухомлинський. Він вважав, що праця облагороджує дитину, розкриває моральні та фізичні сили, формує її характер, її особистість. Через усі свої педагогічні праці він проводить ідею творчої праці майбутнього громадянина на благо суспільства.

Гостро критикує Василь Олександрович вади сімейного виховання. Найтипівішим і найшкідливішим вважає споживацький спосіб життя, коли батьки трудяться лише заради дітей і створюють тепличні умови, задовольняючи усі примхи дитини. Така помилка призводить до небезпечних наслідків: паразитичного способу життя, марнотратства, безвідповідальності, хуліганства.

«Важкі діти» – це передусім результат неправильного виховання, вад сімейного життя, несприятливого психологічного клімату і ненормальних стосунків в сім'ї» [1, с. 15]. Тому школа батьківства, педагогічна просвіта батьків необхідна суспільству, адже від батьків залежить майбутнє дітей, суспільства, людства.

Таким чином, роль сім'ї у формуванні майбутньої особистості неціненна. Батьки закладають в свою дитину не тільки фізіологічну схожість, але й духовну: серце, розум, думки й душу. З усього цього і твориться нова людина, твориться новий громадянин. Без сімейного виховання дитини не може існувати сім'я як соціальний інститут, школа як навчально-виховний заклад та еволюція людства в цілому. Це і підтвердив великий педагог Василь Олександрович Сухомлинський у своїх працях присвячених батьківській педагогіці.

Список використаних джерел

1. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка. Київ : Радянська школа, 1978. 263 с.
2. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. Київ : Радянська школа, 1976. Т. 1. 654 с.
3. Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа. *Вибрані твори: в 5 т.* Київ : Радянська школа, 1977. Т. 4. С. 7–390.
4. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю. Київ : Радянська школа, 1988. 310 с.

Владислава ОСАУЛЕНКО

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ АНТОНА СЕМЕНОВИЧА МАКАРЕНКА В УМОВАХ СУЧАСНОСТІ

В розвитку історії педагогічної науки є імена, які створюють перехід наукового знання в якісно новий етап науки. Видатні педагоги вдосконалюють своїх попередників, відкриваючи, новий етап науки. Важливий внесок у розвиток педагогічної думки свого часу зробив Антон Семенович Макаренко.

Невід'ємною складовою творення нової педагогіки є вчення А. Макаренка, який разом зі своїми колегами крок за кроком покращував народну освіту.

Педагогічна спадщина А. Макаренка складає кращі досягнення педагогічної науки. Праці педагога з педагогіки не втратили свого значення і сьогодні. Визначальним моментом актуальності дослідження педагогічної системи А. Макаренка є той факт, що науково-практичний пошук видатного педагога минулого століття відбувався у рамках складних соціально-економічних та політичних змін, які досить близькі за своїми основними характеристиками сучасному стану трансформаційного українського суспільства.

Велике значення праць А. Макаренка в розробці цілей виховання. Виховання в колективі – метод, який є загальний для всіх і який у той же час дає перспективу розвиватися кожному самостійно. Основними характеристиками макаренківської педагогіки є діалектичне розрізнення методики навчання і методики виховання, єдність вивчення дитини та її виховання, єдність виховання дітей і організація їхнього життя.

Вчений відкрив і розробив багато нових освітніх проблем, які характеризуються теоретичною обґрунтованістю та високою ефективністю впливу професіоналізму та навчання «Спектр наукових інтересів Макаренка розповсюджувався на питання методології педагогіки, теорії виховання, організації виховання» [1, с. 386]. Проте, сама педагогічна спадщина А. Макаренка не обмежується часовими рамками його створення, «вона, є ... науковою педагогікою, яка спрямована у майбутнє. У ній фактично нічого не застаріло», – стверджує відомий вітчизняний макаренкознавець Микола Дмитрович Ярмаченко [7, с. 189].

Антон Семенович зробив значний внесок у педагогічну науку розробивши вчення про батьківський авторитет, основою якого є життя і праця батьків. А. Макаренко суть батьківської влади і авторитет ґрунтує на відповідальності батька й матері у вихованні майбутнього громадянина країни. "Проте буде просто незручно в самій сім'ї перед дітьми доводити батьківську владу постійним посиленням на таке суспільне уповноваження. Виховання дітей починається з того віку, коли ніякі логічні докази і пред'явлення громадських прав взагалі неможливі, а тим часом без авторитету неможливий вихователь", – так зазначає А.С. Макаренко у своїй лекції «Про батьківський авторитет» [4, с. 229]. «Лише щасливі батьки можуть виховати хороших людей» – стверджує Антон Семенович.

А. Макаренко обґрунтував взаємозв'язок виховання і вивчення особистості дитини, колективу і особистості, навчання і виховання; показав співвідношення педагогіки з іншими науками, розкрив шляхи узгодження шкільного, сімейного і позашкільного виховання.

«Виховати людину, – писав А. Макаренко, – значить виховати перспективні шляхи досягнення завтрашньої радості». «Виховання, – стверджував він, – процес соціальний... З усім складним світом навколишньої дійсності дитина входить в безкінечне число стосунків, кожне з яких обов'язково розвивається, переплітається з іншими стосунками, ускладнюється фізичним і моральним ростом самої дитини. Весь цей «хаос»... створює певні зміни в особистості дитини. Спрямувати цей розвиток і керувати ним – завдання вихователя» [6, с.14].

А. Макаренко, продовжуючи роботу видатних педагогів 20–30-х рр., створив методи виховання дітей. Видатний педагог розробив такі методи, як: поєднання поваги з вимогливістю, організація колективу.

А. Макаренко вважав, що педагогіка є найбільш діалектною, різноманітною та складною наукою. Педагог зробив значний внесок в сучасну педагогічну науку. Його вклад в педагогічну науку пройшов через життєвий експерименту. Педагогічна спадщина та ідеї А. Макаренка вивчаються та розповсюджуються у всьому світі, він приділяв багато уваги питанням фізичного й естетичного виховання дітей і молоді. На першому місці повинне стояти завдання — випустити здорове покоління.

Актуальними на сьогодні є погляди А. Макаренка щодо поняття «педагогічний процес». На його думку, для всебічного аналізу сутності педагогічного процесу важливо зіставляти його з іншим – із соціальним. У жодному разі не можна ототожнювати педагогічний процес з усією сумою впливів, які мають вплив на життя людини. Не варто протиставляти, але й ототожнювати «педагогіку школи» і педагогіку життя [3, с. 10-14]. Ідеї А. Макаренка, його педагогічна спадщина мають значне теоретичне та практичне значення для вирішення проблем виховання сучасної молоді, проблем, із якими стикається на сьогодні молодь. Особливої уваги потребує в молоді поваги до сім'ї, сімейних цінностей, батьків, поваги, відповідальності за сімейні стосунки, дітей.

«Досвід А. Макаренка сприймається сьогодні не лише як історична цінність, не лише як універсальна система виховання, а й як інструмент вивчення, розуміння витоків багатьох проблем сучасного виховання молоді, як джерело творення сучасної ефективної соціальної педагогіки, яка відповідала б актуальним проблемам нашого часу» [2, с. 107].

Методи виховання А. Макаренка, його ідеї і принципи активно і ефективно використовуються у практичній діяльності педагогічних колективів сучасних закладів освіти України, а також закладів зарубіжних країн, набуваючи при цьому якісно нових ознак під впливом сучасної системи освіти в кожній країні, зокрема, особливостей типу навчального закладу, економічного та соціокультурного потенціалу країни, замовлення суспільства на освічену, культурну і розвинену особистість.

Отже, педагогічна спадщина А. Макаренка, і сьогодні сприяє оновленню виховної роботи навчальних закладів. Модель учнівського тіла, створена А. Макаренком, не має аналогів. Це команда, яка виникає на основі спільної діяльності та спільних цілей, це чітка демократія для життя дітей. А. Макаренко – видатний теоретик і практик, вдумливий вчений і педагог, залишив цінну спадщину майбутнім поколінням, сучасним педагогам, батькам і громадськості. Його спадщина тісно пов'язана зі стадією побудови незалежної демократичної країни, вимагає глибокого аналізу та реалізації основних ідей у навчальному процесі навчальних закладів та сім'ї та сімейному вихованні. Тому за значимістю інноваційності А. Макаренка, за масштабом розповсюдження-міжнародний, за потенціалом інноваційно-глобальний, історико-педагогічний.

Список використаних джерел

1. Джурицкий А.Н. История педагогики: учеб. пособие для студ. педвузов. Москва : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2000. 432 с.
2. Зязюн І. А. Універсальні цінності спадщини А. С. Макаренка і сучасність. *Педагогіка толерантності*, 1998. С. 101–107.
3. Іванченко А. В. А. С. Макаренко про соціалізацію та формування наукового світорозуміння учнівської молоді. *Національна освіта у контексті творчості А. С. Макаренка*. Житомир. 2003. С. 10–14.
4. Макаренко А. С. Виховання в сім'ї. Вибрані педагогічні твори. Київ; Харків : Радянська школа, 1947. С. 222–282.
5. Макаренко А. С. Педагогические сочинения. 1985. Москва, Т. 5.
6. Макаренко А. С. Лекції про виховання дітей. Макаренко А. С. Твори: в 8 т. Москва : Педагогіка. 1984. Т. 4. С. 14.
7. Ярмаченко Н. Д. Педагогическая деятельность и творческое наследие А. С. Макаренко. *Книга для учителя*. Київ, 1989. С. 189.